

فصلنامه علمی - پژوهشی (دانشگاه آزاد اسلامی)

۱۰-۷

شماره استاندارد بین‌المللی: X.۳.۵۳۵ - ۱۷۳۳۵

سال دوم - شماره ۸ - تابستان ۱۳۸۵

روانشناسان ایرانی

فصلنامه روانشناسان ایرانی

فهرست

۲۶۴..... پدیده جدید قرن ما ، افزایش سن انتظار.....

مقاله

۲۶۷..... روانسازی مقیاس سنجش کارآفرینی در مدیران دستگاههای دولتی.....
نسرین سهرابی فرد، دکتر علی اکبر خسروی، دکتر حیدرعلی هومن

خانواده درمانگری شناختی - رفتاری در درمان بیماران مبتلا به دردهای عضلانی
استخوانی..... ۲۷۷

دکتر محمد خدایاری فرد، یاسمین عابدینی

۲۸۷..... عوامل مؤثر بر رضایتمندی شغلی استادان دانشگاه آزاد اسلامی.....
عبدالحمید شکیب، دکتر علیرضا رجایی

۲۹۹..... سلسله مراتب ارزشی دانشجویان ایرانی.....
محمدتقی دلخوش

۳۱۹..... رابطه معیارهای ارتباطی با سازگاری زناشویی.....

هدی پرازنده، دکتر علی صاحبی، دکتر امیر امین یردی، دکتر بهروز مهران

۳۳۱..... رابطه نگرش دینی و همسازی اجتماعی دانشجویان.....

مجتبی تمدنی

معرفی یک پژوهش

آیا بالابودن سطح حرمت خود به کارآمدی بهتر، موفقیت شخصی، خوشبختی یا سبکهای
زندگی سالمتر منجر می شود؟ (قسمت سوم : بحث کلی و نتایج)..... ۳۴۱

محسن حقین

چکیده پژوهشهای روانشناختی

۳۴۴..... چکیده پژوهشهای روانشناختی.....

زهرا صیادیور

بررسی کتاب

۳۴۷..... بازخورد.....

محمدتقی دلخوش

معرفی پایگاههای اطلاعاتی

۳۵۰..... مسیرهای دستیابی به شبکه‌ها، انجمنها و منابع علمی روانشناختی.....

حمیده کلاتری خاندانی

اخبار

۳۵۲..... تقویم مجامع ملی و بین‌المللی.....

فرم اشتراک

رابطه معیارهای ارتباطی با سازگاری زناشویی

The Relationship between Marital Adjustment and Relationship Standards

Hoda Barazandeh
M. A. in Clinical Psychology

Ali Sahebi, PhD
Ferdosi University
Sydney University

دکتر علی صاحبی
دانشگاه فردوسی
دانشگاه سیدنی

هدی براننده
کارشناس ارشد روانشناسی بالینی

Amir Aminyazdi, PhD
Ferdosi University

Behrooz Mahram, PhD
Ferdosi University

دکتر بهروز مهرازم
دانشگاه فردوسی

دکتر امیر امین یزدی
دانشگاه فردوسی

Abstract

This research studied the relationship between marital adjustment and relationship standards (i.e., beliefs about how the relationship between two spouses should be). 50 female high school teachers and their husbands in Mashad district completed Baucom and Epstein's Inventory of Specific Relationship Standards (ISRS) and the Spanier's Dyadic Adjustment Scale (DAS). The correlation between the relationship-focused standards in the three major dimensions of marital functioning (boundaries, power, and investment), and marital adjustment was significant. Also, satisfaction from meeting relationship standards was significantly related to marital adjustment. The results suggested no significant correlation between emotional responses to unmet standards and marital adjustment. The relationship standards predicted 25% of marital adjustment. The results of the stepwise regression technique showed that the expressive investment was the only standard that significantly predicted marital adjustment and accounted for 24.6% of variance of marital adjustment. Differences between spouse's standards also were related to marital adjustment.

Key words : marital adjustment, relationship standards, boundaries, power, investment.

چکیده

در این پژوهش، رابطه معیارهای ارتباطی (باورها در مورد اینکه روابط فرد و همسرش، چگونه باید باشد) با سازگاری زناشویی بررسی شد. 50 نفر از معلمات دبیرستان و همسران آنها در منطقه مشهد از پرسشنامه معیارهای ارتباطی ویژه (ISRS) و سازگاری زناشویی با مقیاس سازگاری دو نفره (DAS) مورد ارزیابی قرار گرفتند. جامعه پژوهش، دبیران زن دبیرستانهای ناحیه ۲ مشهد و همسرانشان بودند. در مجموع ۱۰۰ نفر (۵۰ زوج) به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای، از ۱۰ دبیرستان به صورت تصادفی انتخاب شدند. نتایج تحقیق با روش همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون چندگانه (همزمان و گام به گام) تجزیه و تحلیل شدند. نتایج نشان دادند که معیارهای ارتباطی رابطه‌مدار در سه حیطه مرزها، قدرت، سرمایه‌گذاری و همچنین رضایت از برآورده شدن معیارهای ارتباطی در رابطه زناشویی، با سازگاری زناشویی مرتبط بود. بین میزان ناراحتی افراد از برآورده نشدن معیارهایشان با سازگاری زناشویی رابطه معنادار مشاهده نشد. همچنین معیارهای ارتباطی افراد در مجموع ۲۵٪ از واریانس سازگاری زناشویی را پیش‌بینی کرد. تحلیل رگرسیون گام به گام نشان داد که معیار سرمایه‌گذاری بالینی به تنهایی سازگاری زناشویی را به صورت معنادار پیش‌بینی و ۲۴/۶٪ از واریانس آن را توجیه کرد. تفاوت معیارهای ارتباطی زوجها با میانگین سازگاری زناشویی رابطه معنادار و منفی داشت.

واژه‌های کلیدی : سازگاری زناشویی، معیارهای ارتباطی، مرزها، قدرت، سرمایه‌گذاری.

All Correspondence to Hoda Barazandeh:
Hodal2001@yahoo.com
Dr Ali sahebi : asahebi@gmail.com

مقدمه

انجامیده است (نقل از روزنامه کیهان، ۸۴/۸/۲۹). اگرچه در نوشتارهای پژوهشی - بالینی مربوط به ازدواج و زندگی زناشویی عوامل متعددی از جمله: صمیمیت، مهارتهای ارتباطی، استقلال، ساختار شخصیت، رضایت مندی جنسی، پیوند عاطفی، سبکهای دلبستگی، مهارت حل تعارض و عوامل اجتماعی دیگر مورد بررسی و تأیید قرار گرفته‌اند اما همانطور که دیکز^{۱۱} (۱۹۵۳) اشاره می‌کند، زوج درمانگران از زمانهای گذشته بر اهمیت عوامل شناختی از جمله انتظاراتها و تفسیرها در شکل‌گیری، تداوم و تسکین روابط ناکارآمد وقوف داشته‌اند و نیاز به چالش با انتظارات غیرواقع‌بینانه و جهت‌دهی مجدد به ارتباطها بر مبنای انتظارات منطقی، بحثی است که زوج درمانگران با روی‌آوردهای مختلف با آن موافقت (وایل^{۱۲}، ۱۹۸۱؛ نقل از فینچام، بردبوری و بیچ، ۱۹۹۰).

شواهد روزافزونی نشان می‌دهند که چگونه شیوه ادراک، تفسیر و ارزیابی زوجها از یکدیگر و از روابطشان می‌تواند بر کیفیت ارتباطی آنان مؤثر واقع شود (اپسین، ۲۰۰۲). براساس نظریه‌های شناختی یک^{۱۱} (۱۹۷۶) و آلیس^{۱۲} (۱۹۶۲) در مورد رفتار سازش نایافته، ۵ طبقه از پدیده‌های شناختی، نقش مهمی در پدیدایی و تداوم ناپهنجاری زناشویی دارند. در همین راستا، برای دستیابی به یک روی‌آورد نظامدار پنج نوع مؤلفه شناختی را در زوجها، بررسی کرده‌اند (بوکام^{۱۳}، سیزز^{۱۴} و شر^{۱۵}، ۱۹۸۹). این دسته‌بندی مبتنی بر مرور ادبیات پژوهشی تجربی، بالینی و نظری شناختی اجتماعی است (نقل از فیسک و تایلور، ۱۹۹۱).

این پنج مؤلفه عبارتند از:

- ۱- توجه انتخابی^{۱۶}: تمرکز بر برخی از جنبه‌های ارتباطی و رفتار همسر.
- ۲- اسنادها^{۱۷}: تفسیر و سبک اسنادی معین برای وقایع زناشویی و رفتار همسر.

درصد بسیاری از افراد در مرحله‌ای از زندگی با ازدواج وارد روابط دو نفره صمیمانه می‌شوند. در کشورهای غربی بیش از ۹۰٪ جمعیت تا ۵۰ سالگی ازدواج می‌کنند (گیلبرت - لانوتین^{۱۸}، مونیر^{۱۹}، ۱۹۹۲؛ مک‌دونالد^{۲۰}، ۱۹۹۵؛ نقل از هالفورد^{۲۱}، ۱۳۸۴). تقریباً اغلب زوجهایی که ازدواج می‌کنند در آغاز زندگی دارای سطح بالایی از رضایت زناشویی هستند (مارکمن^{۲۲} و هالوک^{۲۳}، ۱۹۹۳، نقل از هالفورد، ۱۳۸۴). متأسفانه رضایت از رابطه در طی زمان و در بسیاری از زوجها کاهش می‌یابد (برادبری، ۱۹۹۸). معتبرترین شاخص آشنگی زناشویی، طلاق است. در حدود ۵۵٪ ازدواجها در آمریکا، ۴۲٪ در انگلیس و ۳۷٪ در آلمان به طلاق منجر می‌شوند (گیلبرت - لانوتین و مونیر^{۲۴}، ۱۹۹۲؛ نقل از هالفورد، ۱۳۸۴). نرخ طلاق فقط نشان‌دهنده مشکلات ارتباطی یک بخش از جمعیت کل زوجها است در حالی که بسیاری از زوجها به رغم وجود مشکلات ارتباطی به زندگی در کنار هم ادامه می‌دهند (هیمن^{۲۵}، ویس^{۲۶}، اولیری^{۲۷} و بیچ^{۲۸}، ۱۹۸۴؛ نقل از هالفورد، ۱۳۸۴). اکثر افراد واجد مشکلات ارتباطی تنیدگی^{۲۹} شدیدی را تجربه می‌کنند. در حقیقت بعد از مرگ ناگهانی در خانواده، نابسامانی زناشویی و طلاق از مهمترین عوامل تنیدگی^{۳۰} هستند (بلوم^{۳۱}، آشر^{۳۲} و وایت^{۳۳}، ۱۹۸۷). در ایران طبق آمار سازمان ثبت اسناد کشور (۱۳۸۴)، آمار ازدواج در سال ۱۳۸۲، ۶۸۱۰۳۴ مورد و در همان سال آمار طلاق ۷۲۳۵۹ مورد بوده است. یعنی تقریباً به ازاء هر ۹ مورد ازدواج، یک مورد طلاق در سراسر کشور صورت گرفته است (سایت اینترنتی سازمان ثبت احوال و اسناد کشور^{۳۴}، ۸۴/۷/۳). به گفته معاون آسیب‌دیدگان اجتماعی بهزیستی، میانگین طلاق در استان تهران دو برابر میانگین کشوری است و در سال ۱۳۸۴ یک پنجم ازدواجها در تهران به طلاق

1. Guilbert-Lanotine, C.	8. Weiss, R. L.	15. White, S. W.	22. Sayers, S.
2. Moniner, A.	9. Olcary, K. D.	16. www.nocir.com	23. Sher, T. G.
3. McDonald, P.	10. Beach, S. R. H.	17. Dicks, H.	24. selective attention
4. Halford, W. K.	11. stress	18. While, D. B.	25. attributions
5. Markman, H. J.	12. stressor	19. Beck, A. T.	
6. Hahlweg, K.	13. Bloom, B.	20. Ellis, A.	
7. Heyman, M. S.	14. Asher, S. J.	21. Baucom, D. H.	

تنوع فرهنگی در نقشهای زناشویی بر باورهای اساسی فرد درباره ویژگیهای ارتباطهای زناشویی مؤثر است. و فقدان دانش درباره چنین تأثیری زوج درمانگران را در زمینه سنجش مداخله‌های مبتنی بر فرهنگ محدود می‌کند (اپستین و دیگران، ۲۰۰۵). بنابراین هدف این پژوهش، مطالعه رابطه معیارهای ارتباطی و سازگاری زناشویی در زوجهای ایرانی است.

در این مطالعه، معیارهای ارتباطی در سه حیطه مهم کارکرد زناشویی - مرزها، قدرت و سرمایه‌گذاری در مدنظر قرار می‌گیرند؛ زوجها این حیطه‌ها را به صورت آشکار یا پنهان حایز اهمیت می‌دانند و در ادبیات پژوهشهای بالینی، نظری و تجربی در مورد ازدواج، نیز این سه حیطه، به عنوان حیطه‌های اصلی روابط صمیمانه مطرح‌اند و نه تنها در چهارچوب شناختی - رفتاری، بلکه در روی‌آورد‌های نظری متفاوت، به فهم و درمان مشکلات روابط صمیمانه کمک می‌کنند. بنابراین، هدف این پژوهش، فراهم آوردن اطلاعات در زمینه معیارهای همسران است که می‌توان آنها را هدف مداخله‌ها و تعدیلهای شناختی - رفتاری قرار داد (بوکام، اپستین، رنکین و برنت، ۱۹۹۶).

مرزها: نخستین حیطه ارتباطی، مرزهایی است که زوجها آنها را مناسب می‌دانند؛ مرزها شامل میزان کارکرد مستقل در برابر میزان مشارکت بین همسران است (برای مثال ساعتی را که با یکدیگر می‌گذرانند، میزان خود افشاگری، میزان فعالیتها و رغبتهای مشترک). بنابراین، همسرانی که به داشتن مرزهای مستحکم بین شخصی اعتقاد دارند، به کارکرد مستقل علاقه‌مندند. در حالی که افرادی که به مرزهای سست اعتقاد دارند، خواستار وابستگی و پیوند بین شخصی بیشتری در دامنه‌های متنوع کارکرد روزانه‌شان هستند. این تعریف با مفهوم‌سازی ساختاری مینوچین^{۱۳} (۱۹۷۴) از کارکرد خانواده همخوانی دارد. از دیدگاه این مؤلف، رابطه زناشویی سالم نیازمند مرزهای نفوذپذیر بین همسران است ولی چنانچه مرزهای بین همسران بسیار مستحکم یا بسیار سست باشد، امکان

۳- انتظاراتها: پیش‌بینی درباره آینده رابطه و حیطه‌های خاص رابطه زناشویی.

۴- مفروضه‌ها: باورهایی در مورد واقعیت و کارکرد رابطه (برای مثال زوجها چگونه رفتار می‌کنند؟)

۵- معیارهای ذهنی: باورهایی در مورد اینکه روابط فرد و همسرش چگونه باید باشد.

نیسبت^۲ و راس^۳ (۱۹۸۰) و سیلر^۵ (۱۹۸۴) مؤلفه‌های شناختی را «ساختهای شناختی» و «ساختهای دانش» یا «روان‌بنه‌ها» نامیده‌اند که تجسمهای درونی‌سازی^۶ شده اصول و قواعد زندگی در افرادند. از طریق این اصول و قواعد است که افراد می‌توانند اشخاص و رویدادها را طبقه‌بندی کرده، مشکلات را حل نموده، میزان جایز و مناسب بودن هر واقعه را ارزیابی کنند (نقل از بوکام، اپستین، سی‌یرز و شر، ۱۹۸۹). پژوهشگران متعددی (مانند بوکام و اپستین^۷، ۱۹۹۳؛ فینچام^{۱۱} و بیچ، ۱۹۹۹؛ نولر^{۱۲}، ۱۹۹۷)، شواهدی را در تأیید پنج مؤلفه شناختی که توسط بوکام (۱۹۸۹) شناسایی شده‌اند و بر سطح رضایتمندی همسران از روابطشان و بر میزان ارتباط و گفتگوی زوجها با یکدیگر، چه به شکل مثبت و چه منفی، تأثیر می‌گذارند، فراهم کرده‌اند (نقل از اپستین، چن و بی در - کامچو، ۲۰۰۵). هدف پژوهش حاضر، بررسی نقش معیارها در روابط بین زوجهاست. معیارها شامل ملاکهایی هستند که به اعتقاد فرد و همسرش، رابطه زناشویی‌شان «باید» داشته باشد. حجم قابل ملاحظه‌ای از پژوهشها بر اهمیت سنجش و مداخله در زمینه معیارهای ارتباطی تأکید (مانند اپستین و بوکا، ۲۰۰۲) و روشهایی را برای اندازه‌گیری و اصلاح معیارهای مرتبط با مشکلات زناشویی ارائه کرده‌اند. اما در مورد امکان تعمیم معیارهای ارتباطی به گروههای فرهنگی، اطلاعاتی اندکی در دست است. با توجه به این نکته، ساختهای شناختی افراد تحت تأثیر تجربه‌های زندگی با خانواده اصلی و فرهنگ فرد ساخته می‌شوند، کمبود مطالعات بین فرهنگی در این زمینه به چشم می‌خورد.

1. expectancies
2. assumptions
3. Nisbett, R.
4. Ross, L.

5. Selier, T. B.
6. cognitive structures
7. knowledge structures
8. schemata

9. internalized representations
10. Epstein, N. B.
11. Fincham, E. D.
12. Noller, P. B.
13. Minuchin, S.

در رابطه زناشویی از جانب طرفین اعمال شود. سرمایه‌گذاری به میزان مشارکت هر همسر در رابطه اشاره دارد (رفتارهایی که کیفیت ازدواج را ارتقا می‌دهند یا از رابطه پشتیبانی می‌کنند). بررسی‌های تجربی از الگوی مبادله اجتماعی^{۱۲} در مورد ازدواج، حمایت کرده‌اند (تایبوت^{۱۳} و کلی^{۱۴}، ۱۹۵۹ نقل از بوکام و دیگران، ۱۹۹۶). در این الگو، رضایتمندی ارتباطی با رفتارهای مثبت و منفی عاطفی و عملی‌ای که بین همسران رد و بدل می‌شود، همبستگی دارد (بوکام، ایستین، ۱۹۹۰ نقل از بوکام و دیگران، ۱۹۹۶).

در مطالعه‌ای که بوکام و دیگران (۱۹۹۶) انجام دادند، معیارهای ارتباطی هر دو جنس، با نمره‌های سازگاری زناشویی همبستگی داشت. به عبارت دیگر، هر اندازه معیارهای ارتباطی رابطه‌مدارتر باشند، سازگاری زناشویی بیشتر است. همچنین نتیجه پژوهش نشان داد که دانستن معیارهای ارتباطی افراد در پیش‌بینی نتایج مقیاسهای متنوع کارکرد زناشویی، حایز اهمیت است و در هر دو جنس، افزایش نمره‌ها در زمینه برآورده شدن یا نشدن معیارهای ارتباطی، قابلیت پیش‌بینی کارکرد زناشویی از طریق معیارهای ارتباطی را به صورت معنادار افزایش می‌دهد. در مورد معیارها، زوجهایی که دارای معیارهای رابطه‌مدار هستند یا به عبارت دیگر، رابطه و احترام متقابل زن و شوهر را مهم می‌شمارند، احتمالاً در سایر مقیاسهای کارکرد زناشویی نمره‌های بیشتری به دست می‌آورند. بنابراین به نظر می‌رسد زوجهایی که معیارهای مربوط به مشارکت زیاد و مرزهای اندک بین همسران، تساوی قدرت در بیان حرف آخر به هنگام تصمیم‌گیری و معیارهای مربوط به سطوح بالای سرمایه‌گذاری عملی و عاطفی در ازدواج را دارند، در مقیاسهای کارکرد زناشویی، نمره‌های بالاتری کسب می‌کنند (بوکام و دیگران، ۱۹۹۶).

در مجموع در این مطالعه فرض بر این است که معیارهای رابطه‌مدار در هر یک از حیطه‌های مرزها،

بالقوه تنش و ناکارآمدی به وجود می‌آید. افزون بر این، باس^۱ (۱۹۸۳) بر این باور است که عقاید مبهم و مشکل‌زایی که زوجها در مورد مرزهای مطلوب بین شخصی دارند، ممکن است منجر به تنیدگی زناشویی عمده‌ای شود. مشکلات مربوط به مرزها در روابط ناکارآمد، در سایر روی‌آوردهای نظری در مورد زوج درمانگری و خانواده درمانگری هم مطرح شده است؛ مثل روی‌آورد نمادی - تجربی^۲ روبرتو^۳ (۱۹۹۱). بررسی‌های تجربی نشان داده‌اند که سطوح بالاتر سازش‌یافتگی ارتباطی با وابستگی و پیوند بیشتر (مرزهای سست‌تر) بین همسران همبستگی دارد (آرگیل^۴ و فورن‌هام^۵، ۱۹۸۳، فیتزپاتریک^۶، ۱۹۸۸، نقل از بوکام و دیگران، ۱۹۹۶).

قدرت - مهارگری : این حیطه به معیارهای قدرت - مهارگری که زن و شوهر معتقدند باید طبق آنها عمل کنند، اختصاص داد. بر اهمیت میزان تأثیر هر یک از همسران بر فرایند تصمیم‌گیری و بویژه تصمیم‌گیری‌هایی که جنبه‌های مختلف زندگی زوجها را تحت تأثیر قرار می‌دهند، تأکید کرده‌اند (بلامبرگ^۷ و کولمن^۸، ۱۹۸۹، استوارت^۹، ۱۹۸۰). افزون بر این، در روی‌آوردهای متفاوت درمانگری مانند خانواده درمانگری راهبردی (مادانز^{۱۰}، ۱۹۹۷) و خانواده درمانگری ساختاری (کولاپینتو^{۱۱}، ۱۹۹۱، مینوچین، ۱۹۷۴)، حیطه قدرت - مهارگری در پویایی روابط صمیمانه اهمیت ویژه‌ای دارد. مقیاس معیارهای ارتباطی ایستین و همکاران (۲۰۰۵) معیارهایی را در خصوص میزان مهارتی که هر یک از همسران باید بر نتیجه تصمیم‌گیری اعمال کنند بررسی کرده است. معیارهای مربوط به حیطه قدرت - مهارگری عبارتند از اعتقاد فرد در مورد میزان انعکاس عقاید و خواسته‌های طرفین در تصمیم‌گیری در مقابل اعتقاد به تسلط دیدگاه‌های او برطرف مقابل (نقل از بوکام و دیگران، ۱۹۹۶).

سرمایه‌گذاری : سومین حیطه ارتباطی مربوط به اعتقاد هر همسر به میزان سرمایه‌گذاری‌ای است که باید

1. Boss, P. G.

2. symbolic-experiential

3. Roberto, L. G.

4. Argyle, M.

5. Furnham, A.

6. Fitzpatrick, M. A.

7. Blumberg, P. L.

8. Coleman, M. T.

9. Stuart, R. B.

10. Madanes, C.

11. Colapinto, J.

12. social exchange model

13. Thibaut, G. W.

14. Kelley, H. H.

بین میانگین جامعه و میانگین نمونه است، در این مطالعه d ، $4/7$ در نظر گرفته شد. با قراردادن اعداد فوق در فرمول، حجم نمونه $100/17$ محاسبه شد. بنابراین حجم نمونه مورد مطالعه ۱۰۰ نفر تخمین زده شد. در مجموع ۵۰ زوج به مقیاس سازگاری زناشویی و پرسشنامه و معیارهای ارتباطی پاسخ دادند.

• **مقیاس سازگاری زناشویی**^۱ یک ابزار ۳۲ سؤالی برای ارزیابی کیفیت رابطه زناشویی زوجهایی است که با یکدیگر زندگی می‌کنند. از این ابزار می‌توان برای اندازه‌گیری رضایت کلی در یک رابطه صمیمانه استفاده کرد. تحلیل عاملی نشان می‌دهد که این مقیاس چهار بُعد را می‌سنجد: رضایت دو نفری (میزان رضایت از جنبه‌های مختلف رابطه)، همبستگی دو نفری (میزان شرکت در فعالیتهای مشترک)، توافق دو نفری (میزان توافق طرفین در مسایل مربوط به رابطه زناشویی مانند امور مالی، تربیت فرزندان و ...) و ابزار محبت (ثنایی، ۱۳۷۹).

اعتبار: ضریب آلفای کرونباخ^۲ برای نمره کلی مقیاس، $0/96$ و حاکی از همسانی درونی قابل توجهی است. در پژوهش حسن‌شاهی، نوری و مولوی (۱۳۸۲)، در دبیران شاغل دبیرستانهای شیراز و همسران آنها، با استفاده از آلفای کرونباخ، اعتبار مقیاس سازگاری زن و شوهر، $0/92$ به دست آمده است.

روایی: مقیاس سازگاری زوجها با روشهای منطقی (روایی صوری) مورد بررسی قرار گرفته است. همچنین این مقیاس با قدرت تمیز زوجهای متأهل و مطلقه در هر سؤال، روایی خود را برای گروههای شناخته شده نشان داده است و از روایی همزمان نیز برخوردار است و با «مقیاس رضایت زناشویی لاک - والاس» همبستگی دارد (ثنایی، ۱۳۷۹).

• **پرسشنامه معیارهای ارتباطی ویژه (ISRS)** یک پرسشنامه ۴۸ گزاره‌ای است که معیارهای زوجها را در مورد روابط زناشویی‌شان می‌سنجد. نسخه ۴۸ گزاره‌ای جدیدترین نسخه پرسشنامه است در هر یک

قدرت، سرمایه‌گذاری عملی و بیانی با سازگاری زناشویی رابطه مستقیم دارد و بر مبنای معیارهای ارتباطی افراد در چهار حیطه فوق می‌توان سازگاری زناشویی را پیش‌بینی کرد. همچنین فرض بر این است که رضایت افراد از تحقق معیارهایشان در رابطه زناشویی با سازگاری زناشویی مرتبط است. اما از آنجا که در مطالعه بوکام و دیگران (۱۹۹۶) بین میزان ناراحتی افراد از برآورده نشدن معیارهایشان با سازگاری زناشویی رابطه معنادار مشاهده نشده است، این رابطه به صورت سؤال بررسی می‌شود.

روش

روش بررسی در این پژوهش، توصیفی از نوع همبستگی است. در این تحقیق به منظور بررسی رابطه بین معیارهای ارتباطی با سازگاری زناشویی از روش همبستگی دو متغیری^۳ و به منظور پیش‌بینی سازگاری زناشویی (متغیر سلاک) از طریق معیارهای ارتباطی (متغیرهای پیش‌بین) از روش تحلیل رگرسیون چند متغیری استفاده شد.

جامعه آماری پژوهش حاضر را دبیران زن ناحیه ۳ مشهد و همسران آنها تشکیل می‌دهند، با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای، از بین ۲۰ دبیرستان دولتی و غیرانتفاعی ناحیه ۳، که در مجموع حدود ۲۰۰ دبیر زن در آنها تدریس می‌کنند، ۱۰ دبیرستان به صورت تصادفی انتخاب شدند. برای به دست آوردن حجم نمونه از فرمول $N = \frac{\delta^2 Z^2}{d^2}$ (سرمد، بازرگان و حجازی، ۱۳۷۹) استفاده شد. در این فرمول δ^2 عبارت است از واریانس جامعه (صاحبی، ۱۳۸۲)، اگر δ^2 از تحقیقات قبلی قابل ردیابی نباشد، می‌توان با گزینش نمونه‌ای کوچک برآوردی از انحراف استاندارد نمونه به دست آورد (دیانی، ۱۳۸۲). در مطالعه مقدماتی ($N = 30$)، واریانس نمونه‌ها $576 = (24)^2$ به دست آمد. Z عبارت است از نمره تعیین‌کننده قسمت پائین‌تر توزیع نمونه‌گیری فرضیه صفر یعنی آلفا، در این مطالعه ($\alpha = 0/05$) در نظر گرفته شد. d میزان تفاوت

1. bivariate correlation

2. Dyadic Adjustment Scale

3. cronbach's alpha

4. Inventory of Specific Relationship Standards

از ۴۸ گزاره سه نوع سؤال مطرح می‌شود:

- الف) معیار واقعی فرد در مورد چگونگی ارتباط زناشویی
 ب) نظر فرد در مورد میزان برآورده شدن معیار مطرح شده در روابط فعلی
 ج) میزان ناراحتی فرد در صورت برآورده نشده معیارها

افزون بر این، معیارهای افراد را در سه حیطه ارتباطی توسط این پرسشنامه مورد سنجش قرار می‌گیرد: ۱) مرزها، ۲) نتیجه مهارگری و ۳) سرمایه‌گذاری. حیطه سرمایه‌گذاری خود به دو زیر - مقیاس سرمایه‌گذاری عملی و سرمایه - گذاری بیانی تقسیم می‌شود. هر یک از این چهار زیر - مقیاس ۱۲ گزاره دارد.

پرسشنامه به گونه‌ای نمره‌گذاری می‌شود که برای هر فرد نمره‌های زیر - مقیاس مرزها، مهارگری، سرمایه - گذاری عملی و سرمایه‌گذاری بیانی به دست می‌آید، همچنین نمره رضایتمندی فرد در هر یک از این چهار معیار و پاسخ هیجانی فرد به هر یک از آنها، محاسبه می‌شود.

براساس مفهوم‌سازی مقیاس (ISRS)، به هر یک از چهار زیر - مقیاس معیارها می‌توان از زاویه گسترده‌تری نگریست. به عبارت دیگر نمره کلی معیارهای هر زیر - مقیاس، و نمره کلی معیارها، بیانگر «معیارهای رابطه - مدار» اند. نمره بالاتر در هر یک از چهار زیر - مقیاس بیانگر این است که در آن حیطه ارتباطی (برای مثال سرمایه‌گذاری بیانی) فرد بر معیارهایی متمرکز است که بر رابطه زناشویی مؤثرند. بنابراین، از نظر روانشناختی و روانسنجی، به دست‌آوردن نمره کلی «معیارهای رابطه - مدار» حایز اهمیت است. همچنین نمره کلی رضایت از برآورده شدن معیارها و نمره کلی پاسخ هیجانی در صورت برآورده نشدن معیارها محاسبه می‌شود. در مجموع ۱۵ نمره به دست می‌آید. چهار نمره مربوط به زیر - مقیاسهای معیارهای واقعی ارتباطی، چهار نمره مربوط به میزان رضایتمندی از برآورده شدن معیارها در هر یک از زیر - مقیاسها، چهار نمره مربوط به میزان

ناراحتی در صورت برآورده نشدن معیارها در هر یک از زیر - مقیاسها و سه نمره کلی معیارها (معیارهای رابطه‌مدار) رضایتمندی و واکنش هیجانی. گزاره‌های مختلف، شیوه نمره‌گذاری متفاوتی دارند، برخی از گزاره‌ها در مقیاس لیکرت پنج گزینه‌ای، برخی در مقیاس لیکرت چهار گزینه‌ای و بعضی به صورت بلی - خیر نمره‌گذاری می‌شوند. نمره کل بین ۰ تا ۱۵۱ است و هر اندازه بالاتر باشد، معیارهای رابطه‌مدار بیشترند.

اعتبار: در مطالعه بوکام و دیگران (۱۹۹۶)، آلفای کرونباخ برای هر یک از زیر مقیاسهای ISRS از ۰/۶۵ تا ۰/۷۷ گزارش شده است. در پژوهش حاضر، اعتبار هر یک از زیر - مقیاسها و اعتبار کل پرسشنامه در نمونه مورد بررسی، از طریق آلفای کرونباخ به شرح زیر به دست آمد (N = ۱۰۰).

جدول ۱: همسانی درونی زیر مقیاسهای پرسشنامه معیارهای ارتباطی ویژه

زیر مقیاسهای ISRS	آلفای کرونباخ
مرزها	۰/۹۰
قدرت - مهارگری	۰/۹۱
سرمایه‌گذاری عملی	۰/۸۳
سرمایه‌گذاری بیانی	۰/۸۷
نمره کل	۰/۹۶

همانطور که در جدول ۱ ملاحظه می‌شود هر یک از زیر - مقیاسهای ISRS و نمره کل پرسشنامه از همسانی درونی بالایی برخوردارند.

روایی: پژوهش بوکام و دیگران (۱۹۹۶)، نشان داد که هر یک از سه سؤالی که در هر گزاره مطرح شده، اطلاعات متفاوتی را در اختیار پژوهشگران قرار می‌دهد. لذا سه نوع نتیجه حاصل از این پرسشنامه از روایی افتراقی برخوردار است.

در این پژوهش تحلیل عاملی برای بررسی روایی مؤلفه‌های اصلی آزمون انجام گرفت، معیارهای ارتباطی

فصلنامه

روانشناسان ایرانی

سال دوم، شماره ۸
تابستان ۱۳۸۵

صاحب امتیاز

دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران جنوب

مدیر مسؤول و سردبیر

دکتر پریرخ دادستان

مدیر داخلی

سوسن رحیمزاده

دبیر هیأت تحریریه

محمدتقی دلخوش

مسؤول هماهنگی

جمیله کلانتری خاندانی

شماره پروانه انتشار از وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی:
۱۲۴/۹۹۸۵

ISSN شماره استاندارد بین‌المللی: ۱۷۳۵-۳۰۵X

شماره مجوز سازمان مرکزی دانشگاه آزاد اسلامی:
۷۳/۱۸۹۲۹۱ مورخ ۸۲/۱۰/۱۶، کمیسیون بررسی و تأیید
مجله‌های دانشگاه آزاد اسلامی

هیأت تحریریه به ترتیب حروف الفبا

دکتر احمد احمدزاده بیانی
دانشگاه آزاد اسلامی
واحد تهران جنوب

دکتر شعله امیری
دانشگاه اصفهان

دکتر شهلا پاکدامن
دانشگاه شهید بهشتی

دکتر ورن تورنگیت
دانشگاه کارلن و
دانشگاه تهران

دکتر محمدکریم خدایناهی
دانشگاه شهید بهشتی

دکتر ژیلا کتیبایی
دانشگاه علامه طباطبایی

دکتر رضا کریمی نوری
دانشگاه تهران

دکتر نورالله محمدی
دانشگاه شیراز

دکتر محمود منصور
دانشگاه تهران

دکتر محمود میناکاری
دانشگاه شهید بهشتی

دکتر محترم نعمت طاوسی
دانشگاه آزاد اسلامی
واحد تهران جنوب

دکتر حیدرعلی هومن
دانشگاه آزاد اسلامی
واحد تهران مرکز

این نشریه مقاله‌های علمی - پژوهشی را به دو زبان فارسی و انگلیسی منتشر می‌کند.

ویراستاران انگلیسی: مدیا دادستان و مهین توکلی

صفحه‌آرایی: مؤسسه فرهنگی دانش

حروفچینی: زهره محمدی

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: سبزآرنگ - خیابان فردوسی - ابتدای

کوچه محمدی. تلفن ۸۸۹۱۲۹۸۹۰

تک شماره: ۷۵۰۰ ریال

اشتراک سالانه: ۳۰۰۰۰ ریال. برای دانشجویان: ۲۴۰۰۰ ریال

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

نشانی دفتر فصلنامه: تهران - خیابان سپهدقربی - شماره ۱۶۵. معلوت

پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران جنوب. کد پستی: ۱۵۸۴۷۴۳۳۱۱

تلفن: ۸۸۸۳۰۶۶۶ (مستقیم) ۸۸۸۳۰۵۰۱ - ۸۸۸۴۵۶۶۶ - ۸۸۸۴۵۶۶۹

نمابر: ۸۸۸۳۰۶۶۶

پست الکترونیکی: jip@azad.ac.ir

پایگاه اینترنتی: www.azad.ac.ir/jip